

Septembri esimese nädala kolmapäev

„Sa peaks psühholoogi juurde minema,” ütles ema, seistes nõutult toauksel. Põrnitsesin talle voodist tigidalt vastu.

„Mis mõtet on rääkida inimesega, kellele kuulamise eest makstakse, teda niikuinii päriselt ei huvita.”

See oli juba mitmes kord, kui ema midagi sellist soovitas.

„Äkki see aitaks sul aru saada, miks sa kogu aeg nii vihane ja tige oled iga väikse asja peale. Sa peaks isa käest vabandust paluma.”

„Mul on õigus pahane olla, kui ta tahab lihtsalt oma lõbuks ära keelata kõik need asjad, mis mind õnnelikuks teevad.”

„Ole nüüd, ta on lihtsalt mures sinu pärast. Küll sa jõuad kunagi Ivo juurde ööseks jääda, kui vanem oled. Te tunnete ju nii lühikest aega.”

„Mis minuga peaks seal juhtuma? Ta ju päriselt hoolib minust.”

„Kui sa kunagi ise lapsevanemaks saad, küll sa siis mõistad neid vanemate hirme,” kehtas ema õlgu. Olin väga pettunud, et ta natukenegi minu poolt ei olnud. Et

nad ei võinud lasta mul asjadest lihtsalt rõõmu tunda ja pisutki elu nautida nagu kõik teised mu eakaaslased.

„Ma ei saa kunagi lapsevanemaks. Viimaks kukun välja samasugune nagu teie,“ torkasin, aga kahetsesin kohe, kui nägin ema ehmatanud pilku. Ma ei tahtnud talle haiget teha. Teadsin ju, et tal pole lihtsalt kunagi võimalust oma soove või ideid välja öelda, et isegi siis, kui isa talle kuklasse ei hinga, tunneb ta kohustust isa jaburalt põhjendamatuid seisukohti toetada. Ma teadsin ju, et ema on õnnetu ja üksik, aga ei julge ära minna, sest muidu puruneks pilt meie täiuslikust töökast perest. Selle kõige taipamiseks ei pidanud eriline geenius olema. Aga ometi ei suutnud ma jätta nähvamata, tema peale vihane olemata, kas või seepärast, et ta mitte kunagi ei olnud minu poolt. Mul oleks seda nii väga vaja olnud.

„Sa oled täpselt nagu su vanaisa, sama südametü,“ ütles ema lõpuks end ukselt lahti kiskudes ja elutuppa naastes. Nägin, et ta võitleb pisaratega.

Viskasin end voodile kõhuli ja surusin pea patja. Olin nii vihane ja pettunud, et tahtnuks karjuda. Raske oli meenutada kordi, mil asjad olid läinud nii, nagu mina soovinuks, ometi mängis isa pidevalt seda kaarti, et olen saanud alati kõik, mida tahan. Juba selle lause kuulmine pani mul kõik sees keema. Rahulikel hetkedel sain ma aru küll, et suurelt reageerimine on ülemõtlemise kõrval minu teine probleem, et see on pahe, millest ma ei saa kuidagi võitu ka nüüd, kus päriselt üritan olla sõbralikum ja rahulikum, et mitte inimesi eemale peletada, et mitte olla kogu aeg seltskonnast väljatõugatu. Aga pere

tõi minus alati välja halvimal küljed ja üha enam hakkas tunduma, et ma ei suuda iial päriselt paremaks muutuda, kui neist eemale ei saa. Peamiselt küll emast ja isast, aga veidi ka vanavanematest, kelle juures ma veetsin suure osa oma vabast ajast. Nad kõik olid siiski osa ühest süsteemist, kus järjekindlalt tehti üksteisele haiget. Ma tahtnuksin kogu aeg olla selline, nagu ma võisin olla Ivoga. Näha inimesi ilusate ja huvitavate, mitte rumalate ja saamatutena. Selle pilgu olin ma täiesti kindlalt pärinud oma isalt ja vanaisalt.

2

Septembri viimane nädal

Viskasin endale WC-kabiinis olevast kraanikausist vett näkku, et õhetavad põsed maha jahutada, enne kui teiste sekka tagasi minna. Kõndisin Liisi ja Kertu juurest minema just siis, kui tundsin, et nägu punetama hakkas – ma ei tahtnud anda neile võimalust aru saada, et ma päriselt vihastasin. Mul on alati väga raske olnud toime tulla inimestega, kes arvavad, et neile peaks kõiges vastu tulema, isegi kui nad ise iialgi ei pinguta. Kertu ja Liis oma igavesti sirgendatud juuste ja täpselt samasuguse väljanägemisega jüngritega olid just sellised. Ja nii nagu kodus isaga, astusin ma ka koolis pidevalt selle reha otsa, et reageerisin nende peale suurelt ja vihaselt.

Otsustasin, et minu sõnelus tibidekambaga ei saanud vast kuidagi riivata Marja ja Getteri tundeid, seega võisin

vetsust väljudes minna otsejoones nende juurde ja teha näo, et Kertut ja Liisi pole olemaski. Ja kui need peaaegu ainsad kaks tüdrukut klassis, kellega ma läbi käisin, siiski kuidagi mu sõnadega pihta said, nagu nad tihti saavad, oli mul alati varuvariant – panustada Andrese ja Mareku peale. Klassiõde Gretet, kes mind sellistel hetkedel tavaliselt kõige rohkem rahustada suutis, ei olnud täna koolis.

Ma ei jõudnudki klassiõdesid üles leida, sest mu tee ristus enne Marekuga.

„Mis värk teil tüdrukutega toimus? Mis sa selle Liisi peale karjusid?”

„Ma ei karjunud,” pidasin oluliseks märkida. „Tegin lihtsalt valju häält, sest ta üritas oma sõbrannasid veenda, et peaks õpetaja ikka ära rääkima, et me ei teeks homme lugemiskontrolli ja et peaks üldse direktoriga rääkima, et kirjandusõps nõuab liiga palju. Nagu sellest midagi muutuks. Temasugune loll niikuinii ei loe ju. Vahet pole, mitu raamatut on.”

„Sa ärritud liiga paljude asjade peale alati. Suva pole, mis teised arvavad ja teevad? Sa ei pea kõigi eest sõdima kogu aeg. Sest näiteks minusugune väga lahe vend ka ei loe,” ütles Marek naerdes. „Aga homseks ma vist ikka saan mingi kokkuvõtte läbi. Mis raamat see oligi?”

Ohkasin ja ütlesin moka otsast: „„Väike prints”. See on nii õhuke!”

„See kõlab nagu mingi lasteraamat.”

„See ei ole lasteraamat, see on filosoofia,” nähvasin. Mulle ei meeldinud Marekuga kirjandusest rääkida, sest tema põgusad teadmised põhinesid ainult kokkuvõtetel.

Ja mulle ei meeldinud, kui mu tibidest klassiõed vähegi normaalsete õpetajate peale kaebamas käisid ja üritasid kogu klassi elu oma äranägemise järgi korraldada. Mul oli, sellest hoolimata, et mu pere üritas mind lapsest saati järjepidevalt ebaõiglusega harjutada, raske leppida, kui keegi oma õigust peale suruda proovis. Seda ütles klassijuhataja vanematele igal arenguvestlusel: „Helel on suur õiglusejanu, aga ta seisab selle eest vahel natuke liiga agressiivselt.”

„Miks sul täna jälle mingi hiiglasuur kampsun seljas on?” vahetas poiss teemat ja sikutas mu rohelise lohvaka kudumi varrukate. „Ma arvasin, et sa üritad nüüd veits naiselikum olla, kui sa selle Ivoga oled.” Marek oli mu sõber ning ma hindasin väga tema ausust, kuid vahel tundus, et ta hästi ei taju, mis on tema asi kommenteerida ja mis mitte.

„See on mugav ja parajalt soe ja Ivole meeldin ma sellisena, nagu ma olen.”

„Jah, aga see teeb su selliseks jahukotiks. Pealegi, kes kannab septembris kampsunit?”

Virutasin talle tugevasti rusikaga vastu õlga, nii et poiss kiunatas, aga meie mitmeaastane veider sõprus lubas seda.

„No ausalt, Hele, sa ei ole ju mingi paks, aga isegi Katrin kannab liibuvamaid riideid kui sina,” ütles ta vihjates meie üsna kogukale, aga väga energilisele klassiõele.

„Ma ei viitsi hommikuti mõelda, mis millega sobib. Kampsun on hea valik,” seletasin seljakotisanga nässerdades.

„Kui raske saab olla mustade teksadega midagi sobitada? Pealegi, need on sulle ka suured.”

„No ma ei leia poest kunagi paremaid, mul on liiga laiad kintsud oma pikkuse jaoks ja järgmised suurused jäävad ikka täielikud tunked.”

„Mine jookse siis rohkem,” kostis Marek hooletult. Ta ei mõelnud kunagi, kas ma võin tegelikult selliseid märkusi südamesse võtta, ja kuigi me rääkisime tihti jooksmas käimisest ja sellest, et inimese füüsiline vorm on oluline, olin mina omadega pisut rohkem kimpus kui tema. Ma lihtsalt ei suutnud ühegi spordiala juurde pidama jääda ja ükski neist ei pannud mu kaalu ka eriliselt langetama. Marek oli aga pühendunud jalgpallur, pealegi üsna nägus. Tal ei olnud vaja nii palju vaeva näha.

„Mis sa suhtled minuga siis, kui sulle miski ei kõlba?” küsisin trotslikult, lonkides tema sabas klassi poole, kus meil pidi tulema ajalugu.

Marek vaatas mulle otsa, üle tüki aja tajusin, et ta tööpoolest vaatab mind. Poiss torkas näpuga mulle vastu põske ja lausus: „Sest see, mis siin sees on, on väga tore.”

Tema hääletoonis oli midagi väga liigutavat, kuigi olin alati teadnud, et ta suhtleb minuga „minu” pärast, mitte selle pärast, milline ma välja näen, sest välja ei näe ma ju eriti *midagi*. Seda kuulda oli aga tunduvalt parem, kui vaid aimata. Päev, mille olin Liisiga sõnelemise pärast tahtnud juba maha kanda ja õhtuni südamerahus toriseda, kui tobedad ja arenematud mu klassikaaslased on, muutus korraga palju paremaks. Marek oli oma üsna egoistlikust ja kohati ükskõiksest käitumisest hoolimata millegipärast

kooliskäimise juures minu lemmikosa. Ta tuli meie klassi seitsmendas ja kui temast sai Andrese alaline pinginaaber, sõbrunesime ka meie, kõigist ebakõladest hoolimata – Marek oli juba siis seesama õppimisele ja sügavatele vestlustele vilistav tüüp. Need tüdrukud, kes talle meeldisid, olid kõik vähemalt välimuselt sarnased meie klassi „ilusate tüdrukutega”, isegi tema sõbrannad väljaspool kooli nägid alati viimase peal välja. Aga mingil kummalisel kombel tegi ta erandi mu allumatutele tumepruunidele juustele, vaevaliselt aknest paranevale veidi liiga nurgeliste joontega näole ja oma pikkuse kohta paar sentimeetrit liiga laiale kehale, ta pingutas vahel, et saada aru, miks need tüdrukud mind nii närvi ajavad ning üritas olla minu poolt. See ei paistnud tegelikult lugevat, et ma olin üheksanda klassi alguses ikka ülimalt poisilik, või kui isegi mitte seda, siis lihtsalt ükskõikne oma välimuse suhtes. Ja välimus tähendas Marekule palju. Mõtlesin alati, et miks ta laseb oma aktsiatel langeda, kuna sõbrustab minuga. Üks paralleelklassi tüdruk, kellega Marekul oli kaheksanda lõpus olnud mingi veider teema, küsis talt sama: miks nii normaalne tüüp nagu tema minusuguse veidrikuga suhtleb. Õnneks kestis see teema neil vaid mõne nädala ja seda miksi poleks meil kummalgi väga kerge seletada olnud. Paljudel klassiõdedel oli teooria, et ta meeldib mulle ja just mina jooksen tal sabas, aga see polnud kindlasti nii. Marek tuli tihti ise minuga rääkima, küsis mult nõu, hoolimata sellest, et elasime väga erinevaid elusid. Mõnikord lihtsalt inimesed klappivad, ise mõistmata, miks. Ja mulle tundus, et ma vajan enda kõrvale ka sellist inimest, kelle aususele ma saan alati

kindel olla – isegi kui see teeb vahel haiget. Isegi kui see ei tundunud kohati nagu normaalne sõprus, oli see mulle millegipärast kooliskäimisel väga suureks toeks.

„Sa läksid ikka veits üle piiri,” sosistas Marja mulle tunni alguses, kui olime just istet võtnud. „See direle kaebamise asi oli muidugi jabur, aga homse osas... Paljud ei ole veel lugeda jõudnud. Ma võin kihla vedada, et sinu armsad Marek ja Andres ka mitte.”

Vaatasin Marjale üle öla tigidalt otsa – tema mind teelikult ei üllatanud. Eelmisest kevadest saati, kui ma ükskord tema peale vihastasin ja ta põrgusse saatsin, kui ta mingeid teooriaid leiutas, kuidas ma oma tolleaegset peikat Riho Marekuga petan, ei ole me kunagi päriselt ära leppinud. Me ei olnudki vist kunagi päriselt sõbrannad olnud ka. Lihtsalt kuuendas klassis, kui hakkasid kujunema püsivamad pundid, jäime meie kolm kuidagi üle – me ei olnud ei tibid, veidrad animehullud ega nohikud. Me õppisime küll hästi, aga ei teinud seda nii maniakaalselt kui mõned neiud meie klassis. Seega ei kuulunud me ühtegi tugeva identiteediga gruppi ning lagunesime seepärast ka kergesti. Enamasti olid Marja ja Getter ühel arvamusel ja konfliktides kahekesi minu vastu ning mul ei jäänud muud üle, kui poiste seltsi hoida – seda viimast ei tahtnud nad mulle samuti andeks anda. Kaheksanda keskpaigast alates oli mul muidugi ka Grete, kes oma tibidekambast üha enam kaugenenes, aga ilmselt täielikult neist lahti öelda ei plaaninud.

Ma ei jõua ära oodata reedet, et sind juba näeks! saatsin laua all telefonist Ivole sõnumi. Sellistel hetkedel, kus

ma justkui kellegi seltskonda ei kuulunud ja maadlesin trotsiga nad kõik pikalt saata, oli hea teada, et Ivo on alati minu poolt. Sel aastal oli üldse väga raske paigutada end sellesse veidrasse kooliellu, kui poiss, kes nüüd mu südame rõõmust hüppama pani, oli samal ajal 50 kilomeetri kaugusel ning meil ei olnud enam võimalust igal õhtul kohtuda. See oli ebaõiglane, et pidin ikka Tartusse tagasi tulema pärast imeilusat suve vanavanemate juures Siimustis, kus mul just hakkasid tekkima uued sõbrad ja seltskond, kellega aega veeta, ning muidugi Ivo, kes mingil seletamatul põhjusel arvas, et ma olen maailma kõige põnevam ja armsam inimene ja kes paistis minusse kõrvuni armunud olevat. See, mis meie vahel oli, tundus nii päris ja suur. Nii tõeline võrreldes kõige varasemaga.

Kooliaasta esimesed kolm nädalat olid sellest hoolimata, et ma tema juurde ööseks jääda ei saanud, läinud väga hästi – olime kõik nädalavahetused koos veetnud. Eelmisel kolmapäeval tuli ta rongiga Tartusse ning me käisime ühes õdusas pisikeses kohvikus söömas. Aga meie ühisel ajal tiksus taimer justkui kogu aeg kuklas ja minus hakkas ikka veidi tekkima hirm, et äkki läheb kõik see ilus lörri, kui me enam samas linnas pole ja mul nii palju keelde on. Läheb nii, nagu oli läinud minu pooleaastane suhe Rihoga, kui poiss oma vanematega Soome kolis. Ma olin sellest hirmust ka Ivole rääkinud.

„Kallis, sa muretsed liiga palju,“ ütles ta ja tõmbas mind tugevasti enda vastu, kui Siimustis metsa vahel jalutasime. „Soome on ikka kõvasti kaugemal.“

„Nojah, aga ega need kilomeetrid otseselt ei mõjutagi, pigem hoopis see, et igapäevaselt on sul ümber teised inimesed ja ikka on lihtsam keskenduda neile, kes sul parasjagu kõrval on, mitte kogu aeg oodata ja igatseda,“ ohkasin.

„Eks see igatsemine on raske jah, tahaks ju lihtsalt kohtuda kohe, kui tuju tuleb, aga õnneks meil on terve elu aega, sest mul pole plaanis sinust kunagi ära tüdineda.“ Poiss suudles mind põsele ja me jalutasime mõnda aega lihtsalt kramplikult käest hoides ja õndsalt naeratas edasi.

Üritasin alati, kui nüüd hirm naha vahele puged, endale seda vestlust meelde tuletada ning anda endast kõik, et hoida ära kauguse teket meie vahel. Jagasin, mis minuga toimus, tundsin huvi poisi päeva vastu ning enim tuletasin talle meelde, kui oluline ta mulle on ning et ma ei jõua jälleenägemist ära oodata.

3

Järgmine õhtu

Kuna pärast seda suve tundsin eriti tugevalt, et mul ei ole linnas üldse sõpru ja kogu oma vaba aja kulutan kirjutamisele ja lugemisele, mis on väga üksildased hobid, otsustasin vanaema julgustusel liituda ühe noortekooriga. Ma olin kooli lastekooris ka kunagi laulnud, enne kui õpetaja dekreeti jäi, seega läksid kuu alguses toimunud katsed hästi, aga sellegipoolest olin ääretult pabinas, kui septembri viimasel